

***Ψηφιακά Δίκτυα Κοινωνικής
Υποστήριξης και Ένταξη
Μεταναστών και Προσφύγων
- Ψυχολογικές και Κοινωνικές
Διαστάσεις***

Επιβλέπων Καθηγητής:
κ. Βασίλης Παυλόπουλος

Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ
Μάθημα: Θέματα Κοινωνικής Ψυχολογίας
στον Κυβερνοχώρο (B)

Παρουσίαση/Επιμέλεια:
Παπαγιώτης Αντώνιος Μάριος
Α.Μ. 7567132400005

Εαρινό εξάμηνο
Αθήνα, 2025

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΜΕ ΚΥΒΕΡΝΟΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Εισαγωγή

Source: OpenAI

Αντικείμενο:

Εξέταση του ρόλου των ψηφιακών δικτύων κοινωνικής υποστήριξης στη διαδικασία ένταξης μεταναστών και προσφύγων

Εστίαση:

Ψυχολογικές και κοινωνικές διαστάσεις της συμμετοχής σε διαδικτυακές κοινότητες

Ερευνητικά Ερωτήματα:

- Ποιες μορφές υποστήριξης προσφέρουν τα ψηφιακά δίκτυα;
- Πώς επηρεάζουν την ψυχοκοινωνική ευημερία και την κοινωνική ένταξη;
- Ποιοι παράγοντες ενισχύουν ή εμποδίζουν τη λειτουργικότητά τους;

Στόχοι της Εργασίας

1. Να καταγραφούν οι μορφές και λειτουργίες των ψηφιακών δικτύων κοινωνικής υποστήριξης σε μεταναστευτικούς και προσφυγικούς πληθυσμούς

2. Να αναλυθεί η συμβολή τους στην ψυχολογική ευημερία, κοινωνική ένταξη και πολιτισμική προσαρμογή

3. Να εντοπιστούν οι περιορισμοί και οι ανισότητες στη χρήση και πρόσβαση

4. Να προταθούν κατευθύνσεις για πολιτισμικά ευαίσθητες παρεμβάσεις μέσω ψηφιακών μέσων

Θεωρητικό Πλαίσιο

Κοινωνικό
κεφάλαιο και
κοινωνικά
δίκτυα

*(Putnam,
2000 ·
Wellman,
2001)*

Polymedia
και ψηφιακή
διασπορά

*(Madianou &
Miller, 2013 ·
Vertovec,
2001)*

Ψηφιακή
ανθεκτικότητα
και
ενδυνάμωση

*(Fadhli et
al., 2022 ·
Gyan et al.,
2023)*

Μορφές Ψηφιακής Υποστήριξης

Συναισθηματική υποστήριξη
π.χ. διαδικτυακές ομάδες,
προσωπική αλληλεπίδραση

(Wilding, 2006 · Fadhli et al., 2022)

Πληροφοριακή υποστήριξη
π.χ. πρακτικές πληροφορίες για
άσυλο, υγεία, στέγαση

(Gillespie et al., 2016)

**Πρακτική & κοινωνική
διασύνδεση**

π.χ. κοινότητες υποστήριξης με
καθοδήγηση από ομοτίμους
(*peer-led*), ανταλλαγή πόρων

(Im & Rosenberg, 2016)

**Υπαρξιακή και πολιτισμική
υποστήριξη**

π.χ. διατήρηση γλώσσας, εθίμων,
θρησκευτικών και πολιτισμικών
πρακτικών μέσω των μέσων

(Madianou & Miller, 2013)

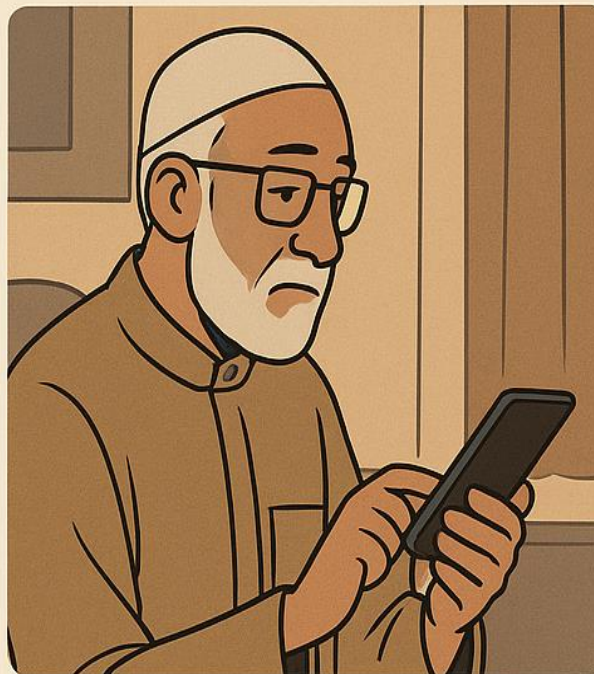
Εμπειρικά Παραδείγματα

Gen Z Ουκρανοί πρόσφυγες στη Λιθουανία
Ψηφιακή κοινωνικοποίηση μέσω Instagram, TikTok
(Palomo-Domínguez et al., 2024)

Σύριοι πρόσφυγες στην Ολλανδία και Τουρκία
Δικτύωση, συναισθηματική υποστήριξη, άνιση πρόσβαση
(Udwan et al., 2020)

Ηλικιωμένοι Άραβες στον Καναδά
Ψηφιακό χάσμα, ανάγκη πολιτισμικής διαμεσολάβησης
(Salma et al., 2025)

Νεαροί πρόσφυγες στη Νορβηγία
Χρήση social media για διατήρηση ταυτότητας
(Anderson & Daniel, 2020)

Ψυχολογικά Οφέλη & Επιπτώσεις

Συναισθηματική ρύθμιση και ανθεκτικότητα

(Fadhli et al., 2022 · Gyan et al., 2023)

Αίσθηση του ανήκειν και ταυτότητα

(Bilge, 2021 · Gough & Gough, 2019)

Πρόσβαση στην πληροφόρηση ως ενδυνάμωση

(Gillespie et al., 2016 · Leurs & Smets, 2018)

Διαδικτυακή συντροφικότητα και αποφόρτιση

(Wilding, 2006 · Im & Rosenberg, 2016)

Κίνδυνοι και Περιορισμοί

**Παραπληροφόρηση και
διασπορά ψευδών
ειδήσεων**
(*Carlson et al., 2018 ·
Jaramillo-Dent et al., 2022*)

**Ψηφιακός αποκλεισμός
και άνιση πρόσβαση**
(*Salma et al., 2025 ·
Aldamen, 2017*)

**Αλγοριθμικές μορφές
περιθωριοποίησης**
(*Leurs & Smets, 2018 ·
Bilge, 2021*)

**Έλλειψη θεσμικής
εποπτείας και προστασίας**
(*Vernon et al., 2016 ·
Benton, 2019*)

Κριτική Αξιολόγηση

Η βιβλιογραφία εστιάζει κυρίως σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές

Έλλειψη εθνογραφικών και συμμετοχικών προσεγγίσεων

Υποεκπροσώπηση φωνών ασυνόδευτων ανηλίκων, ηλικιωμένων, LGBTQ+

Περιορισμένη μελέτη της έντασης ανάμεσα σε ενδυνάμωση και επιτήρηση

Απουσία σύνδεσης με τις εμπειρίες των κοινοτήτων υποδοχής

Μελλοντικές Προοπτικές

Πολιτισμικά ευαίσθητες
ψηφιακές παρεμβάσεις

Θεσμική ενσωμάτωση
της ψηφιακής κοινωνικής
υποστήριξης σε πολιτικές
ένταξης

Ενίσχυση ψηφιακού
γραμματισμού σε
κοινότητες υποδοχής και
φιλοξενίας

Διασφάλιση ισότιμης
προσβασιμότητας και
τεχνολογικής υποδομής

Συμπεράσματα

Τα ψηφιακά
δίκτυα
κοινωνικής
υποστήριξης
λειτουργούν ως
**πολύτιμοι
μηχανισμοί
ένταξης**

Συνδυάζουν
**ψυχολογική
ενδυνάμωση** και
κοινωνική
διασύνδεση

Δεν είναι
ουδέτερα:
ενσωματώνουν
**ανισότητες
πρόσβασης και
λόγου**

Απαιτείται
**θεσμική
ενσωμάτωση και
πολιτισμικά
ευαίσθητος
σχεδιασμός**

Η ένταξη δεν
είναι μόνο
ζήτημα πολιτικής,
αλλά και
**ψηφιακής
εμπειρίας**

Ερωτήσεις & Προβληματισμοί

Ποια είναι τα όρια της ψηφιακής υποστήριξης;

Πώς διασφαλίζεται η αξιοπιστία και η προσβασιμότητα της πληροφορίας;

Μπορούν τα δίκτυα αυτά να αντικαταστήσουν την απουσία θεσμικών υποδομών;

Ποια η ευθύνη των επαγγελματιών ψυχικής υγείας στον ψηφιακό χώρο;

Βιβλιογραφία I

- Aldamen, Y. (2017). The role of print and electronic media in the defense of human rights: A Jordanian perspective. *Jordan Journal of Social Sciences*, 10(1), 1–13. <https://doi.org/10.12816/0040694>
- Anderson, S., & Daniel, M. (2020). Refugees and social media in a digital society: How young refugees are using social media and the capabilities it offers in their lives in Norway. *The Journal of Community Informatics*, 16, 26–44. <https://doi.org/10.15353/joci.v16i0.3473>
- Benton, M. (2019). Digital litter: The downside of using technology to help refugees. *Migration Policy Institute*. <https://www.migrationpolicy.org/article/digital-litter-downside-using-technology-help-refugees>
- Bilge, N. (2021). Cultural identity preservation through social media: Refugees and community. In *Research anthology on empowering marginalized communities and mitigating racism and discrimination* (pp. 573–585). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-8547-4.ch027>
- Carlson, M., Jakli, L., & Linos, K. (2018). Refugees misdirected: How information, misinformation, and rumors shape refugees' access to fundamental rights. *Virginia Journal of International Law*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3248122
- Fadhlia, T. N., Sauter, D. A., & Doosje, B. (2022). Adversity, emotion, and resilience among Syrian refugees in the Netherlands. *BMC Psychology*, 10(1), 257. <https://doi.org/10.1186/s40359-022-00963-w>
- Gillespie, M., Ampofo, L., Cheesman, M., Faith, B., Iliadou, E., Issa, A., & Skleparis, D. (2016). *Mapping refugee media journeys: Smartphones and social media networks*. The Open University. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.15633.22888>
- Gough, H. A., & Gough, K. V. (2019). Disrupted becomings: The role of smartphones in Syrian refugees' physical and existential journeys. *Geoforum*, 105, 89–98. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2019.05.012>
- Gyan, C., Chireh, B., Chuks-Eboka, N., & Senior Yeboah, A. (2023). Reconsidering the conceptualization of resilience: The experiences of refugee and immigrant youth in Montreal. *Applied Research in Quality of Life*. <https://doi.org/10.1007/s11482-023-10154-3>
- Im, H., & Rosenberg, R. (2016). Building social capital through a peer-led community health workshop: A pilot with the Bhutanese refugee community. *Journal of Community Health*, 41(3), 509–517. <https://doi.org/10.1007/s10900-015-0124-z>
- Jaramillo-Dent, D., Contreras-Pulido, P., & Pérez-Rodríguez, A. (2022). Immigrant influencers on TikTok: Diverse microcelebrity profiles and algorithmic (in)visibility. *Media and Communication*, 10(1), 208–221. <https://doi.org/10.17645/mac.v10i1.4743>

Βιβλιογραφία II

- Leurs, K., & Smets, K. (2018). Five questions for digital migration studies: Learning from digital connectivity and forced migration in (to) Europe. *Social Media + Society*, 4(1). <https://doi.org/10.1177/2056305118764425>
- Madianou, M., & Miller, D. (2013). *Migration and new media: Transnational families and polymedia*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203154236>
- Palomo-Domínguez, I., Pivorienė, J., & Merfeldaitė, O. (2024). Social inclusion of Gen Z Ukrainian refugees in Lithuania: The role of online social networks. *Social Sciences*, 13(7), 361. <https://doi.org/10.3390/socsci13070361>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster. <https://doi.org/10.1145/358916.361990>
- Salma, J., Au, A., Sayadi, G., & Kleib, M. (2025). Digital competence of Arabic-speaking immigrant and refugee older adults enacting agency and navigating barriers: Qualitative descriptive study. *Journal of Medical Internet Research*, 27, e60547. <https://doi.org/10.2196/60547>
- Udwan, G., Leurs, K., & Alencar, A. (2020). Digital resilience tactics of Syrian refugees in the Netherlands: Social media for social support, health, and identity. *Social Media + Society*, 6(2). <https://doi.org/10.1177/2056305120915587>
- Vertovec, S. (2001). Transnationalism and identity. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 27(4), 573–582. <https://doi.org/10.1080/13691830120090386>
- Vernon, A., Deriche, K., & Eisenhauer, S. (2016). *Connecting refugees: How Internet and mobile connectivity can improve refugee well-being and transform humanitarian action*. UNHCR. <https://www.unhcr.org/5770d43c4.pdf>
- Wellman, B. (2001). Physical place and cyber-place: The rise of personalized networking. *International Journal of Urban and Regional Research*, 25(2), 227–252. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00309>
- Wilding, R. (2006). Virtual intimacies? Families communicating across transnational contexts. *Global Networks*, 6(2), 125–142. <https://doi.org/10.1111/j.1471-0374.2006.00137.x>